

Genitivs-s

I moderne skriftlig norsk uttrykkes eienomsforhold på flere måter – blant annet ved hjelp av genitivs-s, også kalt s-genitiv:

Annes mann
Norges hovedstad

Ikke apostrof foran genitivs-s

En stadig vanligere feil er at det settes apostrof foran genitivs-s – slik som på engelsk:

Ann's husband

På engelsk er dette riktig og hjelper til å skille mellom genitivs-s og flertalls-s.

På norsk skal det ikke være apostrof foran genitivs-s. «Anne's mann» er derfor feil på norsk. Det samme gjelder for svensk og dansk.

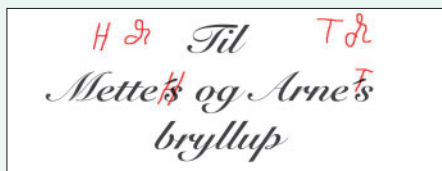
Mindre brukt på nynorsk

På bokmål er genitivs-s mye brukt og i prinsippet uproblematisk. På nynorsk har en tradisjonelt frarådd denne formen. Men noe generelt «forbud» eksisterer ikke, og det heter for eksempel «Noregs Mållag» og «Høgsteretts kjæremålsutval». Viljen til å bruke eller unngå genitivs-s varierer blant nynorskbrukerne. I høystemt poesi har kjente nynorskforfattere benyttet former som:

Dagens auga sloknar ut (Blix)
[...] som kom og vart heimsens
frelsar (Sande)

Dette er imidlertid høgnorske former med gammel genitiv (som islandsk «dagsins» og «heimsins»).

Gammel genitiv har ellers overlevd i noen



På norsk bruker vi ikke apostrof foran genitivs-s. Her er det dessuten brukt akuttegn i stedet for apostrof – en hyppig feil blant folk som ikke kjenner tastaturet på pc-en. Når Mette og Arne inngår en fast forbindelse, bør dessuten den første genitivs-s-en sløyfes.

«stivnete uttrykk» – oftest etter preposisjonen «til»:

til fjells, til lands, til tåls

Dette gjelder både bokmål og nynorsk, svensk og dansk.

Genitivs-s bak navn i anførselstegn

En genitivs-s knyttet til navn som står i anførsel, skal stå utenfor anførselstegnet:

«Kniksen»s dribbleferdigheter

«Titanic»s forlis

Hvis begrepet ikke har karakter av egenavn, skal s-en stå innenfor anførselstegnet:

«Dustemikkelens» mange dumheter

Når ord ender på en s-lyd

Dersom et ord ender på s, x eller z, benyttes apostrof bak ordet som genitivsmerke:

Anders' store dag

Blix' salmer

Penélope Cruz' oppvekst

Det spiller ingen rolle om grunnformen har uttalt eller stum s, x eller z.

Unntakene

Selv om det normalt ikke skal benyttes apostrof foran genitivs-s, finnes det tilfeller hvor en kan benytte apostrof.

Når apostrofen inngår i et registrert firmanavn, skal den strengt tatt beholdes:

Christopher's American Bar

At Christopher benytter apostrof i navnet på sin amerikanske bar, er ikke ulogisk. Mindre logisk er det at et stort antall norske navn er registrert i Foretaksregisteret med apostrof foran genitivs-s – eksempelvis:

Lene's saks og kam

Språkbevisste skribenter vil trolig overse apostrofen i Brønnøysundregistrene og skrive «Lenes saks og kam». Dersom Lene bestiller trykksaker, bør trykkeriet gjøre oppmerksom på at apostrofen strider mot rettskrivingsreglene. Men i siste instans er det Lene som bestemmer om det skal være apostrof eller ikke – selv om Lene tar feil.

Når en genitivs-s kommer bak en forkortelse eller et initialord, kan det benyttes

apostrof foran s-en, men bare dersom det er nødvendig for å markere at den er en genitivs-s og ikke en del av navnet.

Ap's nominasjonsmøte

Jens Olesen & Co's nybygg

Dette har bare med tydelighet å gjøre.

Dersom forkortelsen eller initialordet står med versaler, eller slutter med en versal, skal det derfor ikke være apostrof.

APs nominasjonsmøte

Det finnes også andre tilfeller hvor det for forståelsens skyld kan brukes apostrof foran genitivs-s. For å finne dem, anbefales Finn Erik Vinjes «Skriveregler»/«Skrivereglar», som snart kommer i ny og utvidet utgave.

Erfaringsmessig er det imidlertid nesten alltid feil når det står apostrof foran en genitivs-s. Faren for å gjøre feil ved å sløyfe apostrofen er derfor liten.

Gruppegenitiv

Når s-en settes til det siste ordet i en ordgruppe, men står for helheten, har vi en gruppegenitiv:

Trillingene Gro, Gry og Guris fødselsdag

Mette og Arnes bryllup

I mange tilfeller kan slike gruppegenitiver være tvilsomme.

Gudrun og Pers jubileum

Dersom Gudrun og Per har jubileum sammen, er det greit med gruppegenitiv, men dersom det er snakk om to forskjellige begivenheter, må begge ha genitivs-s. For Asbjørnsen og Moes eventyr er gruppegenitiv riktig, men ikke for bøker de ikke har skrevet sammen:

Asbjørnsen og Moes eventyr

Asbjørnsens og Moes bøker

I noen tilfeller kan vi velge mellom å bruke gruppegenitiv eller ikke:

Himmelen og jordens skaper

Himmelens og jordens skaper

Bruk av gruppegenitiv er godt forklart i skriftet «Godt språk i lærebøker», utgitt av Norsk språkråd. Den elektroniske versjonen er gratis og kan lastes ned fra <http://www.sprakradet.no/upload/Skrift6.pdf>